

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av subrecenta ekar på Möllevången, Farstorp, nordvästra Skåne

Edvardsson, Johannes; Linderson, Hans

2018

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Edvardsson, J., & Linderson, H. (2018). *Dendrokronologisk analys av subrecenta ekar på Möllevången, Farstorp, nordvästra Skåne*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2018:35). Lund University.

Total number of authors:
2

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

LUND UNIVERSITY

DEPARTMENT OF QUATERNARY GEOLOGY
KVARTÄRGEOLOGISKA AVDELNINGEN
HANS LINDERSON

12 Juni 2018

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2018:35
Johannes Edvardsson & Hans Linderson
DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV SUBRECENTA EKAR PÅ
MÖLLEVÅNGEN, FARSTORP, NORDVÄSTRA SKÅNE

Uppdragsgivare: Fredrik Dahl Farstorp 1543, 26454 Ljungbyhed

Område: Mosse N Skåne **Prov nr:** QTM740-754 (15 sågprover)

Dendrokronologiskt objekt: Naturfynd, mosse

Resultat:

Dendro nr:	ProvNr Beskrivning	Träd- slag	Antal ÅR; 1 radie om inget annat anges	Splint (Sp) Bark (B) Vank. (W)	Datering av innersta och yttersta årsring i provet	Beräknat dödsår E(Efter) V(vinterhalv-året) Sammanvägt ST	Samtliga prov har märg om inget annat anges. Grodd- året bör vara 10-40år äldre
QTM740	1	Ek	335;4	Sp 19, nära W	4960-4626 BC	4623±2 BC	
QTM741	2	Ek	160; 3	Sp 23, nära W	---	---	
QTM742	3	Ek	130; 3	Nära Sp	4966-4837 BC	4817±7 BC	Märg c 20
QTM743	4	Ek	188; 4	Sp 1	5145-4958 BC	4942±7 BC	
QTM744	5	Ek	102; 3	Sp 2	---	---	
QTM745	6	Ek	134; 3	Nära Sp	4966-4833 BC	4813±7 BC	
QTM746	7	Ek	112; 3	Sp 24	5026-4915 BC	4914±1 BC	
QTM747	8	Ek	129; 2	Nära Sp	4956-4828 BC	4808±7 BC	Märg c 20
QTM748	9	Ek	143; 2	Sp 17	5088-4946 BC	4943±3 BC	Märg c 5
QTM749	10	Ek	98; 3	Sp 2?	---	---	
QTM750	11	Ek	86(+13); 3	Sp 3 (+13)	5017-4932 BC	4915±4 BC	
QTM751	12	Ek	95; 2	Sp 19	5018-4924 BC	4921±3 BC	
QTM752	13	Ek	130; 3	Sp 4	---	---	Märg c 4
QTM753	14	Ek	98; 3	Sp 4	---	---	Märg c 50
QTM754	15	Ek	128; 4	Ej Sp	4971-4844 BC	Efter 4834 BC	Märg c 5

Kommentarer till resultaten

Totalt 15 ekprover funna i en torvmosse i norra Skåne har analyserats. Tillväxtmönstren från totalt 10 av de 15 ekproverna gick att visuellt och statistisk koppla samman till en gemensam lokal årsringkronologi. Denna kronologi, samt några individuella prover med relativt många årsringar gick att var för sig korsdatera (statistiska och visuella jämförelser) med referenskronologier skapade av ekprover som påträffats i Danska torvmossar. Några av proverna, t.ex. prov 2 och 5 uppvisar så pass stark korrelation att proverna kan komma ifrån samma träd, men det är inte säkert. Fyra prover kunde inte korsdateras med övrigt material eller tillgängliga referenskronologier. Detta kan bero på att träden har en annan ålder än de som har daterats. Om det finns fler prover att analysera kanske även dessa prover kan dateras.

De daterade vedproverna kommer från ekar som började växa för omkring 7000 år sedan, och som dog för ca 6600 år sedan (4623 ± 2 BC) eller tidigare. Ekmateriel av denna ålder är värdefull för att göra nya referenskronologier, samt bygga upp och förbättra de kronologier som finns. Det är även intressant att årsringmönster från träd som vuxit på så pass stort avstånd (norra Skåne och Danmark) korsdaterar så pass bra, vilket tyder på att materialet även kan vara intressant för klimatstudier. Vi är därför mycket tacksamma för era insatser och tar gärna mot fler prover, alternativt kommer upp och sågar, om det finns fler eksammar än det provtagna.

Skogshistorisk beskrivning

Värmetiden efter istiden kallas Holocen. Den uppvisade sin varmaste tid 3000-6000 BC (f kr) det vill säga när ”dina daterade ekar” växte. Motsvarigheten idag finns måhända i de sydösligaste urskogarna i Polen eller ännu sydligare lägen. Vi har belägg för många växter och djur i vårt landskap som nu har sin nordgräns längre söder ut. Exempel är kärsköldpadda, mistel, murgöna, kaprifol och järnek. På öppna marker och vatten kan man finna stortrapp, pelikan, svart och vit stork.

Skogen bestod av en ekblandskog med få inslag av barrträd och i så fall id-gran. Eken bör ha en betydligt mindre andel än vad vi har i dagens ekblandskogar. Pollendiagramen visar att ask, lind lönn har en större andel. Bok och avenbok saknas eftersom de kommer in sent in i vår flora under Holocen.

I ”Möllevången” måste man tänka sig andra vattenälskande/tåliga trädslag som al, poppel/salix-arter. Många av nu nämnda trädslag har lägre bevarandeförmåga än ek och därför är försvunna eller kraftigt nedbrutna. Den eken vi har studerat är ganska tätvuxen med få kraftiga eller gemensamma tillväxtförändringar som kan relateras till något annat än väderförändringar. Träden borde därför stått i en anslutning till en sluten skog. Rimligen borde kärret utgöra en ljuskälla så någon form av skogsbrynsläge kan man tänka sig. Ser man på dödsåren så den succesivt uppträdande vilket indikerar att någon plötslig händelse inte har inträffat. Trädens varierande och ofta relativa låga egenålder tyder på att marken i kärnkanten är instabil så att träd faller med en viss låg frekvens i vattnet när de blir asymmetriskt tunga.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare, Lunds Universitet

Sölvegatan 12, SE-223 62 Lund Tel. +46-46-2227891, Fax +46-46-2224830, e-mail: Hans.Linderson@geol.lu.se

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarmed) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

I kolumnen längst till höger har en alternativ datering noterats samt trädens bedömda groddår.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare

Lunds Universitet

Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund

E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se

Tel: 046-2227891